

Slovensko: Mapa aktérov sociálneho poľnohospodárstva

Združenia, siete a klastre

Zastupovanie, prepájanie partnerov a odberateľov, výmena skúseností.

Druživa, miestne akčné skupiny, Agri-Circ SocInoLab

Verejná správa a agentúry

Pravidlá, verejná podpora a dohľad. Späť podnety a výsledky z praxe.

MPRV SR, MPSVR SR, samosprávy

Sociálne a komunitné organizácie

Prepájanie ľudí s farmami, sprevádzanie a spoločné aktivity.

Napr. HIPONY, komunitné centrá

Objednávatelia a odberatelia

Kraje, obce, školy, zariadenia sociálnych služieb a firmy
Napr. BBSK a miestni odberatelia

Objednávateľ nemusí byť príjemcom služby.

Objednávky a úhrady

Produkty, služby a dohodnuté výsledky

Farmy a podniky

Produkcia, pracovné začlenenie a učenie v praxi.

Príklady z praxe: **Agrosociálny podnik Tajná**; **Oáza – nádej pre nový život** (Bernátovce); **Dobry pastier** (Bzovík a Kláštor pod Znievom); **Agro – drevinový ekosystém BBSK** (Rovňany); Zariadenie pre seniorov a domov sociálnych služieb **Demjata**. **Farma u Felixov**. **Myncova Farma**.

Pracovné príležitosti, vzdelávanie a podpora

Potreby, účasť, práca a spätná väzba

Ľudia, rodiny a komunity

Zamestnanci, účastníci a klienti
Ich rodiny a širšie komunity

Financujúce subjekty

Dotácie, príspevky, úvery, investície, granty a dary. Podľa nástroja splácanie alebo vykazovanie využitia a výsledkov.

Verejné zdroje SR, EÚ a samospráv. SIH, banky, nadácie a darcovia.

Vzdelávanie, výskum a poradenstvo

Poznatky a poradenstvo pre prax. Skúsenosti, údaje a overovanie na farmách.

SPU v Nitre – INVEST BE-FOOD LL., IZPI / AKIS, Živá Záhrada – REGE-FARMS

Slovensko: kto rozvíja sociálne poľnohospodárstvo?

Hlavní aktéri a účel podľa typológie SPU v Nitre z rokov 2020–2022

Poľnohospodárske podniky a farmy

Pracovné začlenenie a vzdelávanie. Starostlivosť o zeleň a služby pre obec či komunitu.

Malé rodinné a komunitné farmy

Práca a začlenenie členov rodiny alebo komunity. Zabezpečovanie ich potrieb.

Podniky miestnych a regionálnych samospráv

Plnenie úloh samosprávy. Netrhové služby pre obyvateľov a návštevníkov.

6 typov organizácií

Charitatívne a humanitárne organizácie

Základné potreby ľudí na okraji spoločnosti. Pracovná terapia a snaha o sebestačnosť.

Poskytovatelia sociálnych služieb

Sociálne služby a pracovná terapia pre klientov.

Neziskové organizácie

využívajúce poľnohospodárske zdroje

Netrhové služby pre verejnosť a rozvoj občianskej spoločnosti.

Typy organizácií a ich účel, nie počty ani podiely. Činnosti jednotlivých aktérov sa môžu prekrývať.

Rakúsko: zameranie sociálnych fariem

Podiely fariem podľa zamerania v prehľade **Dr. Georga Wiesingera**, prezentácia z roku 2026.

Sociálna podpora a začlenenie

3,0 % 22 fariem

1,9 % · 14 fariem · sociálna podpora
0,4 % · 3 farmy · ľudia vo výkone / po výkone trestu
0,3 % · 2 farmy · pracovné projekty
0,3 % · 2 farmy · utečenci
0,1 % · 1 farma · rodové programy

Zdravotné znevýhodnenie a seniori

6,5 % 48 fariem

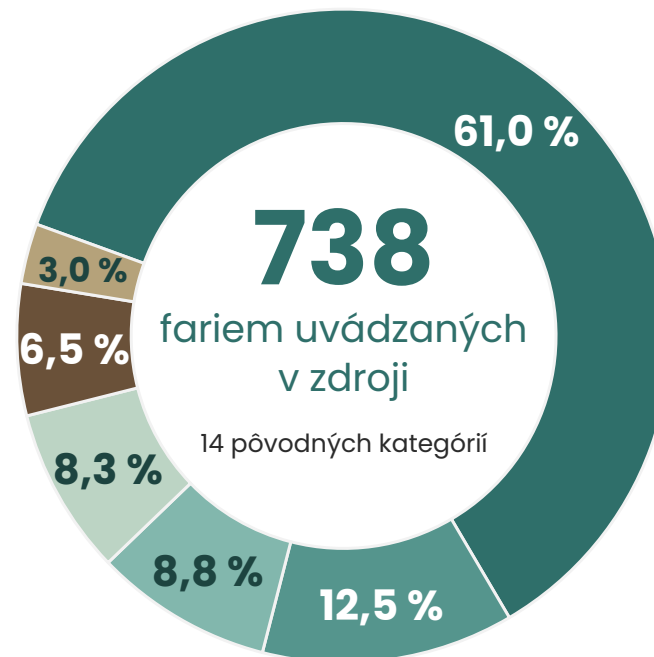
5,0 % · 37 fariem · ľudia so zdravotným postihnutím
1,5 % · 11 fariem · seniori

Deti a mládež

8,3 % 61 fariem

7,3 % · 54 fariem · ohrozená mládež
0,9 % · 7 fariem · starostlivosť o deti a škôlky

Vzdelávanie na farmách

61,0 % 450 fariem

Duševné zdravie a závislosti

12,5 % 92 fariem

11,1 % · 82 fariem · psychiatrickí klienti
1,4 % · 10 fariem · ľudia so závislosťou

Zdravie a terapia

8,8 % 65 fariem

5,6 % · 41 fariem · oddychové pobyty
a podpora zdravia
3,3 % · 24 fariem · hipoterapia

Čo údaje zahŕňajú

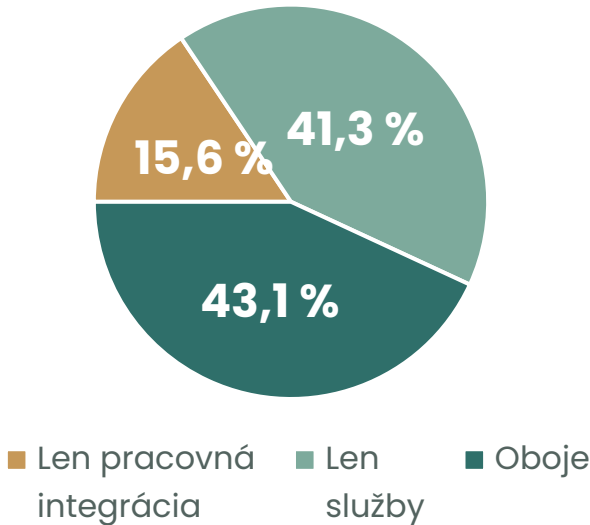
Štrnásť položiek z prehľadu Dr. Georga Wiesingera je zoskupených do šiestich oblastí. Percentá skupín aj podskupín vyjadrujú podiel z 738 fariem. Nejde o obrat ani počet klientov.

Sociálne farmárstvo v Taliansku: práca, starostlivosť a vzdelávanie

Vnútroštátny rámec prepájajúci poľnohospodársku výrobu s miestnymi službami

Kombinácie činností¹

225 registrovaných subjektov v šiestich regiónoch
Údaje regionálnych registrov, november 2025

Štyri zákonom uznané funkcie²

Pracovná integrácia

Príprava a platená práca pre znevýhodnených ľudí
Calafata: práca v poľnohospodárstve a spracovaní potravín.⁴

Komunitné služby

Starostlivosť o deti a podpora seniorov a rodín
Lo Spaventapasseri: jasle a učenie vonku na farme.⁵

Terapeutická podpora

Aktivity s rastlinami a zvieratami na podporu liečby a rehabilitácie

Vzdelávanie

Vzdelávanie o životnom prostredí a potravinách pre zraniteľných ľudí a rodiny

904

fariem so sociálnymi činnosťami v roku 2020 podľa sčítania³

Farmy a sociálne družstvá môžu poskytovať služby v spolupráci s miestnymi zdravotnými a sociálnymi službami.²

Zdroje: ¹ ISMEA (2026), s. 61–62. ² Zákon č. 141/2015, čl. 2. ³ podľa národného sčítania ISTAT / ISMEA–RRN. ⁴ Caritas Lucca. ⁵ Noi Donne.
Koláčový graf: registre šiestich regiónov, nie odhad za celé Taliansko. Sčítanie a registre pokrývajú odlišné súbory. Úplné odkazy v poznámkach.

Holandsko: Čo všetko môže farma ponúknuť?

Šesť doplnkových činností s ročným obratom 1,682 mld. € v Holandsku (2023)

Vzdelávanie na farmách

0,05% · 0,9 mil. € obrat

6,9% 1 290 fariem

Ochrana prírody

6,9% · 116 mil. € obrat

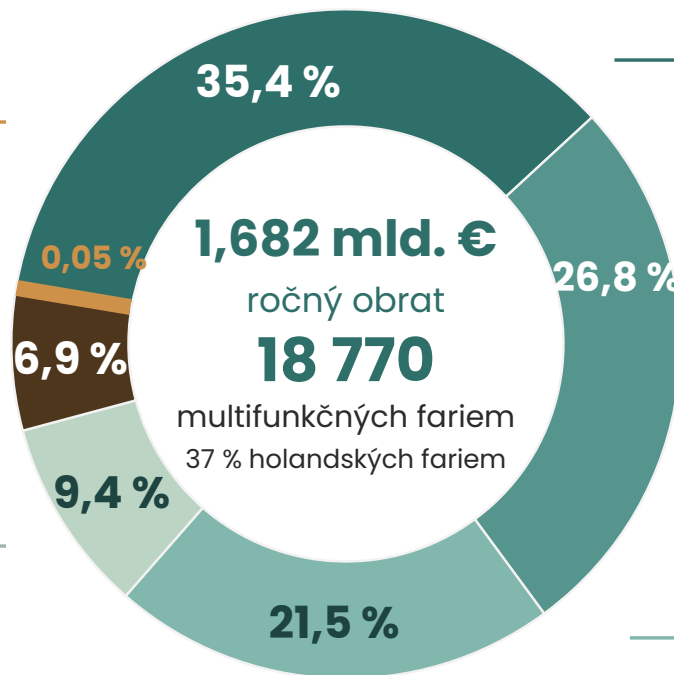
62,3% 11 700 fariem

Starostlivosť o deti

9,4% · 158 mil. € obrat

1,2 % 226 fariem

Priamy predaj spotrebiteľom

35,4% · 595 mil. € obrat

20,6% 3 860 fariem

Sociálne služby na farme

26,8% · 450 mil. € obrat

6,9% 1 300 fariem

Turistika a rekreácia

21,5% · 362 mil. € obrat

17,3% 3 250 fariem

Čo údaje zahŕňajú

Obrat zo šiestich uvedených činností pred odpočítaním nákladov vrátane platieb za ochranu prírody. Zahŕňa priamy predaj spotrebiteľom, nie celý predaj produkcie fariem. Údaje vyjadrujú obrat, nie spoločenský prínos.

Priamy predaj zahŕňa predajne, stánky, trhy a priame objednávky aj okrasné rastliny. Nejde o slovenský režim „predaja z dvora“.

Ide o 18 770 holandských fariem s aspoň jednou z týchto činností. Výber vychádza z činnosti farmy, nie zo štatútu sociálneho podniku. Jedna farma môže patriť do viacerých kategórií.

Ako pomenovať širšie úlohy fariem?

Vzdelávanie • Starostlivosť a terapia • Ochrana prírody • Priamy predaj • Agroturistika

Zdroj k významom: URGENCI, FAO, Jarábková, Chreneková a Varecha (2022). 1) EARA (2023), Regen10, Regenerative Organic Alliance, Gordon et al. (2022) a Garbisu et al. (2025) zahŕňajú aj sociálny rozmer regeneratívneho poľnohospodárstva. 2) FAO (2021), princípy udržateľného biohospodárstva; Cradle to Cradle Certified® v5.0 (2026), sociálna spravodlivosť. 3) Pracovné názvy do ankety. Ich význam a rozsah treba osobitne vymedziť. **Ekosystémové služby pôdy** ponúkajú metodiku pre vyčíslenie potenciálnej hodnoty. Rozmiestnenie pojmov je vlastná interpretácia, nie mapa autorov článku.

Názvy a ich význam

Pojmoy a ich hranice závisia od rámca a krajiny.

Sociálne poľnohospodárstvo

Poľnohospodárske činnosti na podporu, vzdelávanie, terapiu a sociálne začlenenie ľudí.¹

Solidárne poľnohospodárstvo

Spolupráca farmárov a spotrebiteľov so spoločným záväzkom, zdieľaním rizík a prínosov hospodárenia.²

Multifunkčné poľnohospodárstvo

Produkcia spolu s ďalšími funkciami farmy, napríklad vzdelávaním, starostlivosťou, turizmom či ochranou prírody.¹

Ekosociálne poľnohospodárstvo

Prepája sociálne ciele so zdravím pôdy, biodiverzitou a prírodnými cyklami.¹

Regeneratívne poľnohospodárstvo

Obnova pôdy a ekosystémov. Rámce ako EARA zahŕňajú aj sociálne a ekonomické ciele. ROC vyžaduje sociálne kritériá.³

Obehové biohospodárstvo

Obeh a využívanie biologických zdrojov naprieč odvetvami. Udržateľné rámce zahŕňajú aj sociálne ciele a prínosy pre komunitu.⁴

Ďalšie pojmy z mapy

Zelená starostlivosť EN: Green Care

Príroda pre zdravie a pohodu, aj mimo fariem.¹

Starostlivosť na farme EN: Care farming

Terapeutické, podporné a vzdelávacie využitie farmy.¹

Komunitné poľnohospodárstvo

Spolupráca komunity s farmou, pri KPP aj spoločný záväzok.²

Agroekológia

Ekologické, sociálne a ekonomické princípy potravinových systémov.⁵

Námet na diskusiu: spoločná medzirezortná pracovná skupina pre tieto funkcie fariem.

¹ Jarábková, Chreneková a Varecha (2022), Social Farming: A Systematic Literature Review of the Definition and Context. DOI: 10.2478/euco-2022-0027.

² URGENCI. ³ EARA (2023); ROC = Regenerative Organic Certified®. ⁴ FAO (2021); súvisiaci štandard Cradle to Cradle Certified® (2026): sociálna spravodlivosť. ⁵ FAO, 10 prvkov agroekológie.

Čo názvy zdôrazňujú a čo nechávajú v úzadí?

Prínosy a limity rôznych názvov

Sociálne poľnohospodárstvo

- ✓ Dôraz na ľudí a ich potreby
- ✓ Používaný odborný pojem
- ✓ Dôraz na spoločenský účel farmy
- ✗ Zámena s pomocou či charitou
- ✗ Nepomenúva všetky funkcie

Zelená starostlivosť (Green Care)

- ✓ Príroda a zdravie
- ✓ Používaný pojem v Európe
- ✗ Väzba na farmu nie je zjavná
- ✗ Nepomenúva všetky funkcie

Ekosociálne poľnohospodárstvo

- ✓ Ľudia aj príroda
- ✓ Opora vo výskume
- ✓ Hodnotové smerovanie
- ✗ Menej známe
- ✗ „Eko“ môže mýliť

Solidárne poľnohospodárstvo

- ✓ Dôraz na vzájomnú pomoc
- ✓ Zdieľanie rizík a prínosov
- ✗ Často odkazuje na KPP
- ✗ Začlenenie a terapia nejasné

Obehové biohospodárstvo

- ✓ Prepojenie odvetví a rezortov
- ✓ Programy podpory inovácií
- ✓ Prírodný, sociálny aj ekonomický aspekt
- ✗ Sociálny účel nie je zjavný
- ✗ Podpora závisí od výzvy

✓ Prínosy názvu

✗ Limity názvu

Multifunkčné poľnohospodárstvo

- ✓ Široký rozsah
- ✓ Priestor pre viac rezortov
- ✗ Sociálny účel nie je zjavný
- ✗ Odborne znejúce

Regeneratívne poľnohospodárstvo

- ✓ Aktívne hnutie a partneri
- ✓ Prírodný, sociálny aj ekonomický aspekt
- ✓ Sociálne kritériá súčasťou certifikácie*
- ✗ Rozdielne výklady pojmu
- ✗ Starostlivosť nie je zjavná